

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

РІВНЕ 2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкового навчання. - № 3. – Рівне: РДГУ, 2011.- 123с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкового навчання Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Пальчевський Степан Сергійович доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної, соціальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету

Комп'ютерний набір та верстка: Ваколюк А.М., Соловей Л.М.

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: вимір часу", проведеного кафедрою педагогіки початкового навчання за участі вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освітою та звітній науково-практичній конференції викладачів та студентів РДГУ у 2011 році. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкового навчання протокол № 10 від 14 квітня 2011 р.

Бричок Б.П.,
кандидат педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки
початкового навчання РДГУ

Логічна культура педагога

У статті розкриваються компоненти логічної культури педагога, основи логічної грамотності як складової його загальної культури та педагогічної компетентності.

В статье раскрываются компоненты логической культуры педагога, основы логической грамотности как составляющей его общей культуры и педагогической компетентности.

In the article the components of logical culture of teacher, basis of logical literacy open up as a constituent of him general culture and pedagogical competence.

В умовах державотворення в Україні, яка стала на шлях демократизації, відкритості та гуманістичних орієнтацій, у навчальних закладах удосконалюються навчальні програми, скорочується час на вивчення ряду предметів. Значно збільшується потік наукової, технічної, політичної інформації, дедалі зростають вимоги до педагога щодо оптимізації навчального процесу. Шлях до знань скорочується через використання загальних положень, умовиводів, узагальнень, уміння абстрактно мислити, що потребує знання основ логіки не лише педагогами, але й учнями, студентами. Тому кожен педагог повинен достатньо володіти логічною культурою як соціально зумовленим рівнем розвитку особистості у сфері розумової діяльності.

Основу логічної грамотності педагога становлять знання історії логіки, її законів, способів та прийомів абстрактного мислення, логіки запитань, методики міркувань, правил класифікації, раціональних способів і прийомів формування понять, теорії абстрагування та доведення.

Як людина уповноважена суспільством нести відповідальність за соціальну зрілість кожного вихованця, учитель повинен володіти знаннями з педагогіки, психології, логіки, змісту навчальних предметів, уміти спілкуватися, вести полеміку, логічно чітко викладати навчальний матеріал, аналізувати й оцінювати знання учнів, а отже, оперувати логічним мисленням. А це вимагає знання науки логіки. Саме вона сприяє виробленню умінь міркувати, орієнтуватись у оточуючому середовищі, оцінювати життєві ситуації, приймати виважені рішення, а навчально-виховний процес організовувати у відповідності із законами логіки: тотожності, несуперечності, виключення третього і достатньої підстави.

Логіка навчального процесу характеризує послідовність діяльності учіння. Вона визначається складом класу, рівнем підготовки учнів, освітнім середовищем та педагогічною технологією учителя.

Під навчальною діяльністю психологи розуміють таку, яка спрямована на засвоєння теоретичних знань про предмет вивчення та загальних способів розв'язання пов'язаних із ними завдань. У структурі діяльності важливого значення набувають мотиви, що зумовлені потребами, інтересами, прагненнями, ціннісними орієнтаціями. Мотивація є одним із компонентів логічної культури педагога.

Педагогічна діяльність є соціально необхідною, а її результати соціально значущими. Тому вона має бути точною, вивірною, аргументованою. Якщо здійснити навіть поверховий аналіз підручників з математики для початкової школи, то виявиться, що кожен з них не навчає одному і тому ж. Одні розраховані на розвиток алгоритмічного мислення, інші – на уміння перетворювати текстову задачу в рівняння, треті – на засвоєння поняття числа і уміння "підводити під це поняття", четверті навчають виділяти ознаки, вгадувати, що там "зайве" і т.і. А вчитель повинен все це опрацювати, узагальнити і виробляти в учнів необхідні математичні компетенції.

Педагог має чітко усвідомлювати ціль освіти. А вона змінюється. Якщо у другій половині ХХ століття робилась ставка на досягнення науки і техніки, то із середини 90-х років стає зрозуміло, що оволодіння наукою втратило актуальність. З'явилися заміники цілі освіти: здобуття професії, всесторонній розвиток. А це дуже ефемерні і неконкретні, недосяжні цілі. Назвати ціллю освіти здобуття професії стало не зовсім правильним, бо зараз люди змінюють її 2-3 і більше разів залежно від ринку праці. То логіка повинна дати відповідь правильну: ціль освіти – підготовка людини до майбутньої діяльності у суспільстві, а зміст освіти – засвоєння загальних методів і форм людської діяльності.

Саме діяльнісний підхід дає змогу вичленити декілька принципів, важливих для педагогіки:

- основна функція освіти – підготовка дитини до участі у діяльності людського суспільства;
- учіння людини – специфічний вид діяльності, у якій вона виконує певні функції;
- педагогічна діяльність має свою специфіку – керування процесом пізнання.

У відповідності до цих принципів педагогічна теорія розкладається на три компоненти, у кожному з яких є своя система аргументації:

- теорія освіти, що базується на логіці соціології, політології, філософії;
- теорія учіння, що вибудовує навчальний процес на основі логіки, соціальної психології, педагогічної психології, логіки предмета;
- теорія педагогічної діяльності, що розпочинається із навчання у вузі, продовжується у практичній діяльності.

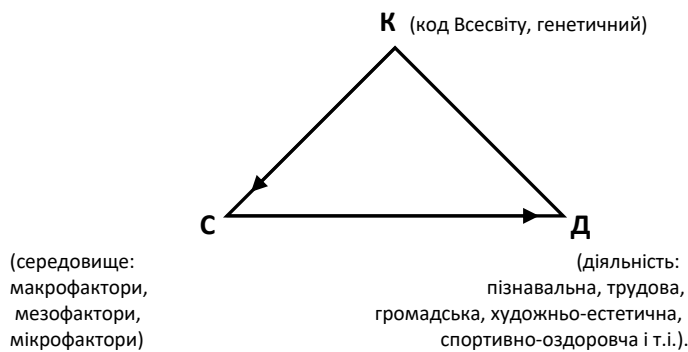
Російські науковці А.В.Боровських та Н.Х.Розов у зв'язку із специфікою діяльності педагога поділяють їх на 5 типів:

- учитель-ентузіаст (любить дітей, із ентузіазмом викладає предмет, але після уроку діти майже нічого не пам'ятають);
- учитель-ерудит (на всі питання має відповідь, але у пам'яті дітей, окрім якихось фактів, образів, мало залишається);
- учитель-методист (використовує свою ерудицію для конкретних результатів навчання і у дітей залишаються цілком конкретні знання, уміння, навички);
- учитель-майстер (досконало володіє методикою предмета, становить метою своєї діяльності підготовку учнів до майбутньої діяльності);
- учитель-супутник (ціль його – освіта дитини в цілому, допомога дітям самостійно оволодівати знаннями, "вкладаючи технологію учіння у руки самого учня") [3,17].

Для нинішнього життя, очевидно, найціннішим є цей учитель-супутник, оскільки згодом його вихованці зрозуміють, що він для них зробив – навчив учитися.

Педагог, що володіє логічною культурою, ніколи не погодиться із таким формулюванням мети виховання, яке знаходиться у підручниках з педагогіки: "всесторонній розвиток особистості", "передача соціального досвіду старшим поколінням молодшому" і т.і. тому, що розуміє реальну мету виховання – допомогти дитині пізнати свої задатки, розвинути їх через діяльність і соціалізуватись.

Його програма виховання має схематично такий вигляд:

У спілкуванні з учнями логічна культура педагога проявляється у пріоритетності демократичного стилю, у логічній аргументації, чіткості поставлених учнями запитань.

У педагогічній діяльності педагог має враховувати загальні педагогічні закономірності:

- педагогічний процес зумовлений потребами суспільства;
- він залежить від умов, у яких відбувається;
- виховання і навчання зумовлюють розвиток;
- вирішальну роль у вихованні і навчанні відіграє діяльність;
- розвиток індивіда визначається природними задатками.

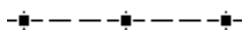
Достатній рівень педагогічного мислення проявляється в умінні здійснювати: аналіз педагогічних ситуацій, синтез, аналіз і синтез в єдності, порівняння, індуктивні та дедуктивні висновки, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація педагогічних явищ, фактів, ситуацій.

Оснвою логічної культури складає логічна грамотність як сукупність знань, пов'язаних із мовленням та необхідних для успішного здійснення передачі знань.

Виробленню логічної культури педагогу допомагає соціальний досвід, креативні здібності і знання педагогічної логіки.

Література

1. Выготский Л.С. Психология развития человека. – М., 2006
2. Эльконин Д.Б. Избранные педагогические труды. – М., 1989
3. Боровських А.В., Розов Н.Х. Деятельностные принципы и педагогическая логика // Педагогіка – 2010. - № 8. – С.10-19.
4. Лаврук Н.В. Умови формування логічної культури студентів як наукова проблема // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Збірник наукових праць. – Харків, 2002
5. Хоменко І.В., Алексюк І.А. Основи логіки (для студентів ВНЗ). – К., 1982

ЗМІСТ

Передмова		3
Боровець О.В.	Реалізація діалогічного підходу у дидактичному процесі початкової школи.....	4
Бричок Б.П.	Логічна культура педагога.....	7
Бричок С.Б.	Вивчення персоналій у курсі «Історія педагогіки : інноваційні підходи».....	9
Веремчук А.П.	Етика викладача вищої школи.....	12
Ганжа М.В.	Естетичне виховання засобами дизайну в історико-педагогічному вимірі.....	13
Гудовсек О.А.	Становлення і розвиток естетичного виховання учнів у позашкільних закладах України (1954–1991 рр.).....	18
Колупасва Т.Є.	Вплив професійних педагогічних вмінь викладачів на результативність навчання студентів.....	21
Мищенко О.М.	Психолого-педагогічні особливості молодших школярів як підгрунтя формування почуття відповідальності.....	23
Перець О.М.	Тренінг як ефективний засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.....	26
Усач Л. В.	Національно зорієнтований навчально-виховний процес у початковій школі як цілісна система.....	29
Шагай Н.М.	Діагностика моральної вихованості молодших школярів.....	32
Шевців З.М.	Соціально-педагогічна компетентність вчителя початкових класів.....	35
Шурин О.І.	Емпатійність як важлива особистісна якість сучасного вчителя початкових класів....	37
Яковичина Т.В.	Підготовка студентів до педагогічної творчості.....	40
Брега Н. І.	Шляхи та методи соціалізації молодшого школяра.....	43
Грибчук С.М.	Історична зумовленість діяльності вчителя початкових класів.....	44
Лапчук В.Б.	Формування особистості вчителя в сучасному освітньому процесі.....	45
Мосійчук Г. А.	Вчитель початкових класів в історичному вимірі.....	47
Приходько Л.М.	Сучасний вчитель. Вчитель сучасності.....	49
Федорчук І. В.	Організація навчальної діяльності молодших школярів шляхом впровадження інтерактивних технологій.....	50
Шута Н.І.	Компетентнісний підхід до підготовки вчителів початкових класів.....	52
Артемчук С.	Статеве виховання школярів у вітчизняній педагогічній теорії та практиці 20 - 30рр. XX ст.....	53
Бірюкова Н.	Розвиток шкільної музичної освіти на Волині (кін.ХІХ - поч.ХХ ст.).....	57
Бондарчук А.	Особливості діяльності Київських вищих жіночих курсів.....	59
Василинка І.	Технологічний підхід у підготовці вчителя: концептуальні засади.....	63
Долід О.	Формування духовних цінностей студентів вищих навчальних закладів.....	65
Дуфанець З.	Умови оптимізації самостійної роботи студентів.....	68
Дячок В.	Становлення дидактики початкової школи в Україні наприкінці ХІХ – початку ХХ століття.....	71
Євфимець І.	Історія релігійного виховання.....	73
Капітула Т.	Зміст освіти і його категорії.....	75
Козак О.	П. Драгоманов про європейські орієнтації української освіти.....	76
Кривошина Н.М.	Антропологізм як чинник гуманізації освіти.....	80
Крикун Ю.	Педагогічні погляди Б.Д. Грінченка.....	82
Куйбіда Л.	Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні.....	84
Куртова К.	Педагогічна діяльність Спиридона Черкасенка.....	86
Кушнір О.	Формування громадянської компетентності майбутніх вчителів як теоретична проблема.....	88
Лехкобит В.	Особливості реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті.....	92
Литвинюк О.	П.Наторп паро суспільне виховання.....	94
Лук'янович В.	Мета виховання ХХІ століття: проблеми та перспективи.....	96
Наумова І.	Діяльність козацьких шкіл в Україні в 16-18ст.....	97
Петрук О.	Формування етнокультурної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів.....	100
Підгайна І.	Інноваційні технології навчання в системі вищої педагогічної освіти.....	104
Постой К.В.	Пізнавальна активність студентів як психолого-педагогічна проблема.....	105
Рачок І.В.	Дидактична адаптація студента-першокурсника як проблема педагогіки.....	107
Романик М.	Сучасна педагогічна думка України: джерела формування.....	108
Тимошук М.	Педагогічна адаптація дитини до шкільного навчання.....	112
Хімич О.	Виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до людей.....	115
Христянович Г.	Василь Помагайба про роботу вчителя сільської малокомплектної школи.....	117
Цибульська Л.	Педагогічний успіх Олександра Антоновича Захаренка.....	118
Шеменюка О.	Професійна підготовка студентів педагогічних вузів до виховної роботи.....	121
Юськова Т.	Вплив оцінки вчителя на емоційний стан учня.....	123
Ярошик І.	Особливості навчального процесу в Київському Фребелівському педагогічному інституті.....	126